

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ
„МЕТОДИ НА РАБОТА СО ДЕЦА СО ГОВОРНИ ПОРЕМЕТУВАЊА“;
ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ШУКРИЈЕ БАРУТИ,
ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Со Одлука бр.0206-531/2 од 2.9.2022 година донесена на 53. електронска седница на Наставно-научниот совет на докторски студии на Кампус 4, одржана 2.9.2022 година, формирана е Комисија за оценка и одбрана на докторска дисертација со наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“, пријавена и изработена од кандидатката м-р Шукрије Барути, во состав:

- д-р **Даниела Коцева**, вонреден професор, претседател;
- д-р **Емилија Петрова Ѓорѓева**, редовен професор, член;
- д-р **Татјана Атанасоска**, редовен професор, екстерен ментор, член;
- д-р **Снежана Мирасчиева**, редовен професор, интерен ментор, член;
- д-р **Ирена Китанова**, вонреден професор, член.

Комисијата во наведениот состав, по прегледувањето на докторската дисертација, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација под наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“, пријавена и изработена од м-р Шукрије Барути е напишана на 160 страници, на А4 формат.

Докторската дисертација концепциски и содржински е поделена во 11 поглавја и посебно поглавје кое се однесува на библиографските единици кои се консултирани при изработката на трудот. На околу 160 страници се третирали прашања кои се тесно поврзани со темата како: вовед, цели на истражувањето кои се однесуваат на клучните истражувачки прашања, определби на основните термини кои се фокус на интерес во целиот докторски труд, предвидените и претпоставени истражувачки ограничувања. Заради поголема прегледност и разбирливост на темата, авторот анализира и проучува и други истражувања кои во одреден момент се блиски на предметот на истражување во трудот од аспект на развој на јазикот и говорот кај децата, развојните фази и знаците кои предупредуваат на проблеми со говорот. Второто поглавје се однесува на јазикот, говорот, гласот и комуникацијата, поими кои по својата феноменолошка природа се едни од клучните поими тесно поврзани со предметот на интерес во трудот. Следните неколку поглавја се однесуваат на неколку клучни прашања кои се суштина на проблемот на истражување како: нарушувања на говорот, со силна теориска поткрепа на одделни теориски учења, работата на наставничкиот кадар во образовните институции, како и стратегии на работа со деца со говорни нарушувања, односно конкретно стратегија на работа за секој вид нарушување кој е предмет на истражување како: пелтечење, нарушување на гласот, нарушување на артикулацијата, класификација на фонолошките процеси, диференцијална дијагноза, вербална диспраксија, дизартрија, преваленција на нарушувања на говорот. Потоа следат неколку поглавја каде што е претставена целокупната методолошка рамка на истражувањето во контекст на примерок, истражувачки методи и постапки, анализа на резултатите добиени во истражувањето. Последните поглавја се однесуваат на заклучните согледувања и препораки за работа што директно се израз на оригиналност и огромен придонес во работата со деца со говорни нарушувања и тоа преку конкретни упатства за работа со секој одделен вид на нарушување во говорот кај децата.

На крај е достапен и списокот на консултирана литература. За полесна достапност на содржината и целокупната концепција на трудот, поместени се делови кои се однесуваат на содржината, список на табели и список на библиографски единици. Добиените резултати од истражувањето се предмет на анализа и споредба и заради поголема прегледност се табеларно претставени и поместени во 9 табели.

Сите поглавја во трудот се тесно поврзани меѓу себе, содржински и концепциски компатибилни, па тешко може да се вреднуваат изолирано затоа што секое од нив има огромна вредност и во стручна и во јазична и во концепциска и во содржинска смисла, како стратегии на работа со говорни нарушувања кои се специфични и адекватни на нарушувањето, значењето на мултидисциплинарниот пристап во работата со деца со говорни нарушувања, создавање амбиентална средина за учење, теориските основи на говорните нарушувања, јасната поимска и термилошка дистинкција на секој вид говорно нарушување опфатено во истражувањето. Но, во интерес на просторот и времето, а со цел да се задржи вниманието, особено се истакнува делот кој се однесува на соодветните препораки. Имено, авторот во својата оригинална научноистражувачка работа на проблемот предлага одредени упатства за работа со деца со говорни нарушувања кои се ефективни и ефикасни, бидејќи се однесуваат на конкретен вид говорно нарушување и се алгоритамски и таксономски определени како:

- Упатства за работа со деца со артикулаторни и фонолошки нарушувања;
- Упатства за работа со деца со јазични тешкотии;
- Упатства за работа со деца со нарушување на флуентноста / пелтечење во говорот;
- Упатства за наставници при работа со ученици со пречки во гласот;
- Инструкции за работа со деца со дизартрија и вербална апраксија.

Предмет на докторската дисертација

Главниот фокус на оваа докторска дисертација беше да се разберат методите што ги користат наставниците кај децата со нарушувања во говорот и јазикот. Друг фокус е на разбирање на поделбата на говорните и јазичните нарушувања со кои се соочуваат малите деца. Последно, но не и најмалку важно, фокусот беше ставен на развивање различни стратегии кои наставниците можат да ги користат за работа со деца со јазични и говорни нарушувања, стратегии кои би ја направиле нивната работа попрецизна.

Цели и нивна разработка

Ова истражување има неколку цели и тоа:

Првата цел е да се разбере какви методи користат наставниците кај децата со нарушувања на артикулацијата.

Втората цел е да се разбере преку прегледот на литературата дали наставниците се обучени преку специјална обука, како да се приспособат методите на работа со овие деца.

Последната цел е да се даде големо значење на едукацијата на наставниците за методите и техниките кои треба да ги користат кај децата со нарушувања на говорот, и во овој случај може да се користи и како водич за работата на наставниците со овие деца.

Овие цели се во целост завршени и се реализирани со извршените анализи и мерења на податоците.

Научен придонес

Докторската дисертација под наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“ има голем научен придонес за што говорат резултатите а особено препораките кои се наведени на крајот од трудот. Истите се во контекст на унапредување на воспитно-образовната практика на секое образовно и институционално ниво, од една страна, но и дизајнирање на програмите за подготовка на идните воспитувачи и наставници во доменот на работа со деца со говорни нарушувања, од друга страна.

Оригиналноста на истражувањето има особено голем научен придонес и во делот на унапредување на културата на живеење во смисла на создавање амбиентална средина за деца со говорни нарушувања како во семејството, така и во институциите заради обезбедување соодветни услови за понатамошен успех на децата со говорни нарушувања.

Докторската дисертација изработена под менторство на проф. д-р Снежана Мирасчиева, редовен професор на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како интересен ментор и проф. д-р Татјана Атанасоска, редовен професор на Педагошки факултет, Универзитет „Св. Климент Охридски“ во Битола, како екстерен ментор е успешно завршена. Трудот е јасно напишан, на научно и стручно ниво, испитувањата и анализите се добро систематизирани, добиените резултати се презентирани на ефективен и концизен начин и добиени се конкретни заклучоци. Оваа докторска дисертација обработува актуелна тема и содржи податоци од истражувања и литература што се карактеризираат со висок степен на научна и апликативна вредност.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Комисијата за оценка и одбрана детално ја разгледа докторската дисертација со наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“, пријавена и изработена од м-р Шукрије Барути, и донесе заклучок дека истата претставува оригинален, самостоен, прецизно дефиниран, јасно оформен научен труд со систематски разработена проблематика и оригинални научни истражувања и резултати. Докторската дисертација врз основа на содржината, обемот и постигнатото ниво на квалитет на научна работа ги задоволува и исполнува условите потребни за изработка на докторска дисертација.

Начинот на дистрибуција на резултатите, средување, класификација, анализа и компарација е согласно со природата на истражувањето и ги исполнува барањата на оригинално и вредно научно истражување со висока прагматична вредност и научен дострел во соодветната област.

Врз основа на претходно изнесеното, Комисијата има чест да му предложи на **Наставно-научниот совет на докторски студии на Кампус 4 да ја прифати позитивната рецензија на докторската дисертација со наслов „Методи на работа со деца со говорни пореметувања“, изработена од м-р Шукрије Барути и да одобри јавна одбрана на истата.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Даниела Коцева,

вонреден професор на Факултет за образовни науки,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, претседател, с.р.

Д-р Емилија Петрова Ѓорѓева,

редовен професор, на Факултет за образовни науки,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, член, с.р.

Д-р Татјана Атанасоска,

редовен професор, Педагошки факултет,
Универзитет Св. „Климент Охридски“ - Битола, екстерен ментор, член, с.р.

Д-р Снежана Мирасчиева,

редовен професор на Факултет за образовни науки,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, интересен ментор, член, с.р.

Д-р Ирена Китанова,

вонреден професор на Факултет за образовни науки,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, член, с.р.